

Edukacja międzykulturowa

– teorie, poglądy, doświadczenia społeczne

praca zbiorowa pod redakcją
Tadeusza Lewowickiego
Ewy Ogrodzkiej-Mazur

Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego
Wyższa Szkoła Pedagogiczna Związku Nauczycielstwa Polskiego
w Warszawie

wydawnictwo
adam marszałek

Recenzenci:
prof. zw. dr hab. Maria Jakowicka
dr hab. Beata Przyborowska, prof. UMK

Redaktor prowadzący:
Judyta Węglowska

Redaktor techniczny:
Ryszard Kurasz

Korekta:
Marek Kowalik

Projekt logo:
Tadeusz Lewowicki

Projekt okładki:
Jarosław Stoch

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek
Toruń 2010

Publikacja przygotowana przez:
ZAKŁAD PEDAGOGIKI OGÓLNEJ
INSTYTUTU NAUK O EDUKACJI
WYDZIAŁU ETNOLOGII I NAUK O EDUKACJI
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO
ORAZ
WYŻSZĄ SZKOŁĘ PEDAGOGICZNĄ
ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO W WARSZAWIE

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

ISBN 978-83-7611-750-8

Wydawnictwo prowadzi sprzedaż wysyłkową; tel./fax 56 648 50 70; e-mail: marketing@marszalek.com.pl

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń,
tel. 56 664 22 35, 56 660 81 60; e-mail: marketing@marszalek.com.pl, www.marszalek.com.pl
Drukarnia nr 1, ul. Lubicka 46, 87-100 Toruń, tel. 56 659 98 96

Spis treści

Wprowadzenie 9

TEORIE PRZYDATNE W BADANIACH MIĘDZYKULTUROWYCH

Jerzy Nikitorowicz
Teoria akulturacji w badaniach międzykulturowych 15

Kazimierz Kossak-Głowczewski, Magdalena Prusinkowska
Reinhabitacja regionu a wielokulturowość ideologicznie zamglona
– krytyczna pedagogika miejsca 29

Alina Szczurek-Boruta
Konstrukcjonizm społeczny i jego znaczenie
teoriopoznawcze w badaniach międzykulturowych 44

Aniela Różańska
Indukcyjno-innowacyjny przekaz tradycji
w relacjach międzypokoleniowych
– w kontekście koncepcji Dietricha Bennera 69

Urszula Klajmon-Lech
Jedność w różnorodności. Wkład teologicznej koncepcji
inkulturacji w rozwój dialogu międzykulturowego 88

POGLĄDY

Andrzej Sadowski Edukacja międzykulturowa jako nabywanie kompetencji do życia w społeczeństwie pluralistycznym	101
Dariusz Wojakowski, Agata Nijander-Dudzińska Edukacja międzykulturowa a integracja europejska w kontekście badań lokalnych na pograniczu wschodnim i południowym Polski	114
Alla Karnaukh Specyfika edukacji w społeczeństwie wielokulturowym. Przykład pogranicza ukraińsko-rosyjskiego, zdominowanego przez wzory kultury rosyjskiej	131
Barbara Chojnacka-Synaszko Sytuacja trudna i jej odmiany – o zastosowaniu tej kategorii pojęciowej w rozważaniach nad funkcjonowaniem jednostek i grup w warunkach kulturowego zróżnicowania	150
Barbara Grabowska Strategie kulturalizacyjne członków mniejszości narodowej	162
Anna Gajdzica Kapitał społeczny – ku (prze)trwaniu mniejszości w środowiskach wielokulturowych	188
Dorota Misiejuk Przekaz międzypokoleniowy kultury w warunkach pogranicza	200

**INNOŚĆ/OBCOŚĆ W DOŚWIADCZENIACH
SPOŁECZNOŚCI WIELOKULTUROWYCH
I BADANIACH MIĘDZYKULTUROWYCH**

Jacek Kurzępa Doświadczenie Inności/Odmienności w perspektywie socjoedukacyjnej	217
Beata Kozieł Inny w perspektywie koncepcji samospełniających się przepowiedni	235
Andrzej Nikitorowicz Stereotypy narodowe jako bariera edukacji międzykulturowej	245
Małgorzata Gil, Anna Gajdzica Nauczanie w wielokulturowej klasie szkolnej. Przykład doświadczeń kanadyjskich	262
Przemysław Paweł Grzybowski Chorzy i umierający jako Obcy. Wspólne wątki pedagogiki międzykulturowej i tanatopedagogiki	287

ZAMIĄST ZAKOŃCZENIA

Tadeusz Lewowicki Socjologizm vs. pedagogizm – czy synteza w edukacji międzykulturowej?	303
Wykaz publikacji w serii „Edukacja Międzykulturowa”	310
Informacja o autorach	315

Contents

Introduction	9
---------------------------	---

THEORIES USEFUL FOR INTERCULTURAL STUDIES

Jerzy Nikitorowicz Theory of enculturation in intercultural studies	15
Kazimierz Kossak-Głowczewski, Magdalena Prusinkowska Reinhabitation of the region and ideologically veiled multiculturalism – the critical pedagogy of place	29
Alina Szczurek-Boruta Social constructionism and its theory-cognitive significance in intercultural studies	44
Aniela Różańska Inductive-innovative transmission of tradition in cross-generation relations – in the context of Dietrich Benner's concept	69
Urszula Klajmon-Lech Unity in differentiation – the contribution of the theological concept of enculturation to the development of intercultural dialogue	88

VIEWS

Andrzej Sadowski Intercultural education as the acquisition of competences to live in the pluralistic society	101
Dariusz Wojakowski, Agata Nijander-Dudzińska Intercultural education and European integration in the context of local research in the Eastern and Southern borderland of Poland	114
Alla Karnaukh Specificity of education in the multicultural society – the case of the Ukrainian-Russian borderland dominated by patterns of the Russian culture	131
Barbara Chojnacka-Synaszko Difficult situation and its types – on the application of this notional category in the discussion concerning individual and group functioning in the environment of cultural differentiation	150
Barbara Grabowska Culturalizing strategies of national minority members	162
Anna Gajdzica Social capital – towards prolongation (and survival) of minorities in multicultural environments	188
Dorota Misiejuk Cross-generation transmission of culture in borderland conditions	200

**UNLIKENESS/STRANGENESS IN THE EXPERIENCE
OF MULTICULTURAL SOCIETIES
AND IN INTERCULTURAL STUDIES**

Jacek Kurzępa

**The experience of Unlikeness/Strangeness
in the socio-educational perspective** 217

Beata Kozieł

**The Other in the perspective of the concept
of self-fulfilling prophecies** 235

Andrzej Nikitorowicz

**National stereotypes as a barrier
for intercultural education** 245

Małgorzata Gil, Anna Gajdzica

**Teaching in the multicultural class
– the case of Canadian experiences** 262

Przemysław Paweł Grzybowski

**The ill and the dying as Aliens. Common themes
of intercultural pedagogy and tanatopedagogy** 287

INSTEAD OF ENDING

Tadeusz Lewowicki

**Sociologism versus pedagogism or a synthesis
in intercultural education?** 303

List of works published in the series „Intercultural Education” 310

Note about the authors 315